

KREŠŤAN

POLITICKE A SPOLOČENSKE KATOLICKE NOVINY

VYCHADZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok 2 zl. — kr.
 Na pol roka 1 „ — „
 Na štvrt roka — „ 60 „
 Jednotlivé číslo 4 kr.

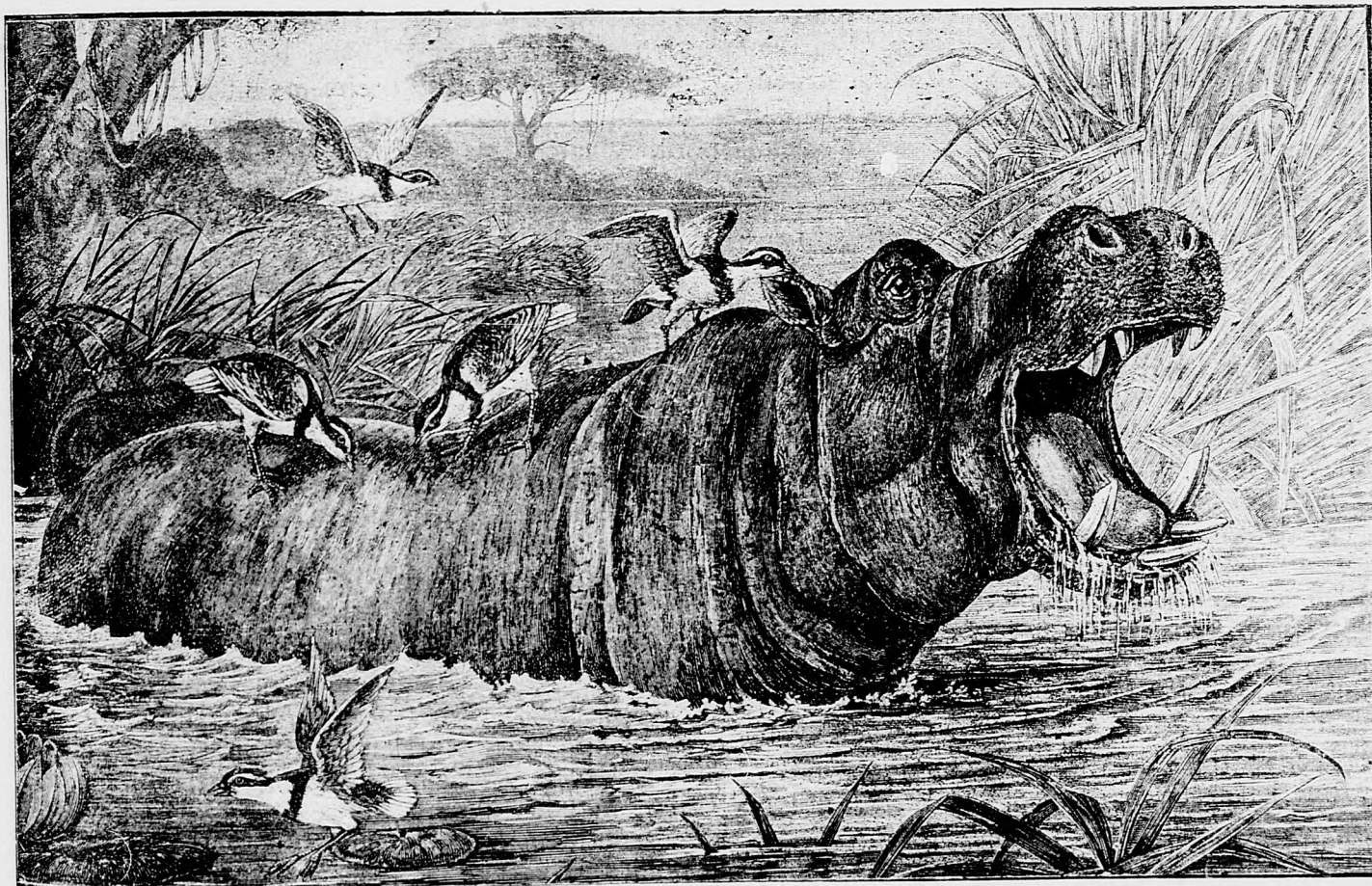
Majitelia a vydavatelia:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a **GERHARD NÉMETH.**

Redakcia a vydavateľstvo : V Budapešti
 VIII. ker., Práter-úlica 44.

sem sa majú posilať predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Ohromná divočina! vodný kôň.

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, ponevác semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiať široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

☛ Kresťania! kupujte len u kresťanov! ☛

Katolíci zo zisku.

Ba ešte čo? kto by sa bol nazdal, že nás je toľko. Len teraz, keď katolíci ku právu sa hlásia, vidíme naše veľké číslo. Akoby len z vody vyrástali, tak sa množia naši výtečníci katolícki so dňa na deň. I tí, o ktorých sme sa nazdávali, že už vieru ztratili, hľa i tí sa ku nám hlásia!

No, veď by to neškodilo; ba práve opravdivou radosťou a útechou naplňuje srdcia naše, — ako sa i v nebi tešia nad kajúcnyimi hriešnikmi — že sa i títo ľahostajní ospalivci už raz zo sna prebudili. Avšak, či je to opravdivé, povedomé, úprimne prebudenie sa za svätú vec? Či títo „zrazu-katolíci“ vskutku tou šlachetnou žiadosťou vedení sú, aby im prislúšné cirkevné práva naozaj v prospech a dobrobyt cirkve upotrebili? Či naozaj preto stali sa tak náhle „dobrymi katolikmi,“ aby záujmy cirkve katolíckej všemožne hájili? Ani sa im len o tom nesníva! Títo dobrí panáci by si radi dačo odložili, odniesť od oltára, nie ale oltár ozdobiť základy cirkve posilniť. Nazdávajú sa, že v autonomii hodí sa kocka na Kristov kepeň a vtedy sa im len dačo ujde, aspoň jedna gombíčka, keď nie viac. Myslia si, autonómia je rozprestretým stolom, kde môžu žrať a slopať, smädné gágory obvlažovať. Liberáli by i tuto radi vývodný zástoj hrať. Lež na to si darmo zuby ostríte, *ponevác radšie nám žiadnej autonómie netreba, nežli zlá autonómia, v ktorej by len povrchní katolíci pánama boli.*

Títo povrchní, fabriční katolíci, čo kostola, spovedelnice, kazateľnice od krstu nevideli, nikde neprezradzujú tak jasno svoje čierne úmysle, ako v hlavnom meste v Budapešti. Opravdiví katolíci v I-om okrese hlavného mesta grófa Ferdinanda Zichyho, v VIII-om ale gr. Mikuláša Morica Eszterházyho kandidovali, ponevác za hodné a slušné uznávajú, aby týchto dvoch najkatolíckejších veľmožov, čo sa nie len teraz katolikmi stali, ale aj predtým nými byť sa nehanbili, prvé okresy krajiny kandidovali a zvolili. Ovšem farizejom, úmelým katolíkom sa ani Zichy, ani Eszterházy nefubi. Prečo? Vedť toto sú katolíci toho najlepšieho zrna, horlivejších, nábožnejších, hodnejších nieto v celej krajine. Ktože má toľké zásluhy o katolícku vec u nás, nežli títo dvaja? Kto priniesol toľko obetí za cirkev, ako títo? Kto miluje väčšmi svoju vlasť a národ? Kto sa aspoň polovične toľko zaoberal s katolíckou vecou, akou títo dvaja veľmožovia? Koho máme, čo by sme ho toľko rázy pri spovedí a sv. prijímaní videli, ako týchto našich dvoch vodcov? Jestu tedy

dakto hodnejší, súcejší do autonómie nad grófa Ferdinanda Zichyho a grófa Mikuláša Morica Eszterházyho? Niet, lebo katolíckejšej duše nemáme!

Lenže práve toto ozajstné katolícke zmýšľanie, toto chváliteľné katolícke držanie sa nepáči nijak tým „dobrym“ katolíkom. Iba z tejto príčiny by sa ich radi zbavili, že sú títo opravdivou dušou a telom výborní, znamenití a príkladní katolíci. Oni by radi takých podľa svojej liberálnej farizejnej chuti ta poslať, čo by tak tancovali, ako by im oni hrali, ako si to oni žiadajú. Veru im to aj veľké brvno v očiach, že uprimní katolíci v tak veľkom počte sa dostavili pred spisujúci výbor a dali si hlasy naznačiť. Behajú, hromžia, že samí robotníci, nádenníci, remeselníci, domovníci sú voličmi. Im by len to po srsti bolo, keby sa tu popis tak previedol, ako pri ablegátskych voľbách liberáli činia, kde majú len židiská, notári, korteši, podplatené hovädá cenu a či hlas, keď dľa žiadosti mocných hlasujú; ale neodvislých, smelých mužov zapovrhnu, ani len do lajstra ich nepripustia. Nie, my nechceme liberálov nasledovať. Domovník, robotník, nádenník, remeselník a kočiš sú práve takí ľudia, ako fiškál, lekár, slúžny, kupec, alebo bárs ktorý „blahorodý a veľkomožný pán.“ Nám neni ani o máčny mak drahší a lepší boháč nad chudobného, u nás váži len počestnosť. My práve tak dáme hlas chudobnému ako i boháčovi, Pán Boh ľudí nerozoznáva dľa majetku — ani my nesmieme. A keď to činíme, nepokračujeme dľa nášho Spasiteľa Ježiša. A predsi Toho chceme nasledovať. I musíme. Pravdaže, tí katolíci, čo o učení Krista, iba v kaviarňach zvykli rozprávať, ale kázeň počuť, to sa táži, čo modlitbu za daromné márnenie času pokladajú a čo sa už i prežehnať dávno zabudli, tí katolíci toto nepochopia. Nuž ale ani sviňa nerozumie sa do spevu škorpánka, a žaba ropúchňačka tiež s úľubou nenačúva unášajúcej piesne slávikovej. Lenže sviňa má viac moresu, viac skromnosti, ako daktorí takzvaní katolíci, lebo nechce súdiť nad spevom slávičím. Nie, tak naši milí liberálni katolíci. Vážno, s vysoko zdvihnutými obrvami vám budú o katolíckych veciach rozprávať, a rozumejú k veciam toľko, asi ako hus k pivu a slepý k svetlu. Bez nábožnej výchovy, bez nábožného života ani nemôžu. Katolicizmus je nábožnosť, ale nie chvastúňstvo! Nábožnosť sa javí v spovedí, sv. prijímaní, v navštevovaní chrámu, v pôste, v modlitbe, a nie v krčme, v kriklúňstvi, v byti na prsia a v rečnení. Tí umelí, farizeji len tomu ostat-

niemu sa rozumejú. Ale k tým prvším lepšie rozumejú sa domovníci, robotníci, nádenníci, remeselníci, nežli katolíci v cylindroch, ktorých kostolom je kaviareň, svätým Písmom čertové obrázky, karty. Chudobný ľud naplňuje kostol, a nie bruchatí vykrmení pánski trúdivia. Teda chudobní ľudia sú uprimní katolíci, a nie tí vypánštení darmošlapi. A keď sa vec takto má, celkom správne je, že i autonómneho vyslanca len chudobní ľudia voliť môžu.

Povrchní, fabriční katolíci len teraz vychádzajú zo svojich jaskýň, aby ľud zmýlili, na zlú cestu zvedli. Ale keď by sa malo ľudu niečím pomôcť, hej vtedy sa oni utiahu na samé dno, a čo by si ich s jakým lampášom hľadal, nenajdeš ich. Vtedy sú neprístupní. Nech že sú i teraz takí, nech si len zostanú vo svojich palácoch. Ľud sa bude len tých pridrižovať, čo ho i v núdzi a biede poznajú, a mu pomáhajú, — svojich duchovných, a nie fabričných katolíkov.

A len takýchto mužov si zvolí.

Krikľúni a nahaňaci liberálnej vlády však nech sa čím prv ztratia a cesty nám nehatia!

Hore sa, Bratia!

Hore sa, Bratia! — s týmito slovami začínam tento článok, k spracovaniu ktorého osobitne som bol oslovený. Opätujem: Hore sa, Bratia! Už je tu svrchovaný čas. My, katolíci, tuho sme spali doposiaľ, plakali nad naším spánkom horliví, neľúbilo sa to Bohu, škodilo to nám, hanba to bola pre deväť miliónov uhorských katolíkov. Zbadal náš spánok i najjasnejší kráľ apoštolský, a preto odhodlal sa nám príležitosť poskytnúť teraz, aby spánok katolíctva už raz koniec vzal.

Veličenstvo sa odhodlal, že dopraje katolíctvu v Uhorsku samosprávu; to jest aby nie beznáboženské ministerstvo kandidovalo biskupov a iných cirkevných hodnostárov, lež z katolíkov pozostávajúci výbor; aby s katolíckymi základinami manipulovali katolíci, a nie beznáboženské ministerstvo; aby ľudové a stredné školy boly pod dozorstvom katolíckmi zostaveného výboru, a nie pod beznáboženským ministerstvom. V krátkosti z tohoto pozostáva tá samospráva, za ktorou už od takých rokov darmo sme vzdychali. Veru hanba je to, že sme doposiaľ ju vydobyť v stave neboli. V Uhorsku medzi 100 obyvateľmi je 52 katolíkov, ostatných ale, jakožto židov, kalvínov, luteránov, unitárov, baptistov atď. do hromady vospolok je len 48 z každých 100 obyvateľov. A hľa židia si sami volia rabínov; evanjelíci si

sami volia superintendentov, základiny vo svojich rukách majú, školy si sami spravujú. A my?! Mlčky sme doposiaľ pretrpeli to, že vláda nám dávala biskupov, vláda šafárla so základinami našimi, vláda sebe celkom podriadila naše školy.

Teraz je už tu čas striasť so seba toto jarmo; tu je čas príhodný, vydobyť svobodu uhorskej cirkvi svätej.

Už je prevedený popis tých voličov, ktorí budú voliť člena do toho takrečeného kongressu, čili sjazdu, ktorý má vypracovať plán budúcej samosprávy uhorských katolíkov. V srdci ktorého katolíka aj len tá najmenšia iskrička viery sa nachádza, dal sa zapísať, skoval si cedulu, s ktorou jedine bude pripustený k hlasovaniu, keď sa ten kongressový vyslanec bude voliť.

Od týchto kongressových členov bude závisieť, či bude čo zo samosprávy, alebo nie, budú-li takí vyvolení do kongressu, ktorí len dľa krstného listu sú katolíci, okolo kostola chodia, doňho ale nie; ktorí od školského veku, alebo od sobáša neboli pri spovedi, ktorí výjavy náboženského smýšľania a presvedčenia za babonu (poveru) a hlúposť vyhlasujú; vtedy smutný bude stav cirkve, bárs i samosprávu bude mať, lebo jej takí svedomia a kresťanskej statočnosti zbavení panáci pod škrupinou samosprávy ešte ťažšie bremä otroctva navalia. Keď asi pred 27 rokmi tiež takýto kongress svolaný bol, aby vypracoval plán samosprávy, nebohý prímaš Ján Simor bol jeho predsedom. Veľa planých katolíkov bolo medzi členami toho sjazdu. A títo páni celkom bez hanby opovážili sa také plány navrhovať, že Simor po dlhom trpelivom mlčaní hore stal a sjazd s týmito slovami rozpustil: Dlho som mlčky poslúchal vaše bezbožné reči, šiel som s vami až po pekelnú bránu, do pekla ale s vami nepôjdem.

Aby tedy tento kongress, do ktorého členov budeme voliť, nebol tak bez výsledku rozpustený, to od nás závisí. Kedy bude hlasovanie, to sa dozviete z kazateľnice. Od teraz sa tedy vašou prvou povinnosťou v tejto veci bude to, aby ste na každý pád išli hlasovať, lebo len tak premôžeme ľahostajných katolíkov pri tejto blízkej voľbe, jestli sa my, verní to synovia cirkve, v čim väčšom počte ta ustanovíme. Druhou povinnosťou našou ale bude to, aby sme len na toho hlasovali, koho nám duchovní naši budú odporúčať. Duchovní sú otcovia veriacich, tedy len dobreprajúcu radu môžu dať veriacim. Vyhrážiek sa netreba báť; lebo však nikto nebude vedieť, kto na koho hlasoval, okrem toho z päťich členov pozostávajúceho výboru, ktorý i popis voličov previe-

dol, a ktorý jedine bude pri urne sedieť. Na liberála — lebo daktory liberál je celkom zapletený so zlým duchom — nikto nesmie hlasovať, nechce-li sa hriechu dopustiť.

Hore sa, Bratia! vstaňte zo spánku aspoň za túto posledniu hodinu; všimnite si tieto dve veľmi vážne rady; ani jeden liberál a mameluk sa nesmie dostať medzi vyslancov kongresových, aby tam nemýlil tichú a pre cirkev spasonosnú prácu. Keby sme sa ešte i teraz lenivo a ledajako zadržali, utečie nám i tá poslednia príležitosť, a potom snáď nikdy nepriđeme k tomu, aby sme si cirkevné majetky zachránili a cirkvi aspoň takú svobodu vydobyť mohli, jakou ostatné náboženstvá vládzu.

Jozef Janda.

POLITICKÉ CHÝRY.

Snemová ľudová stránka 6. tohoto mesiaca večer o 8. hodine vydržovala poradu pod predsedníctvom grófa Ferdinanda Zichyho v hôteli „Ku anglickej kráľovnej“ menovanom. Zovriúbna pojednávali o návrhu cukrovej odmeny, o ktorom okrem predsedu Ján Molnár, František Major dr., Ondrej Marsovszky dr., Anton Mócsy, Mikuláš Lepsényi, Rudolf Páder dr. a Štefan Rakovszky hovorili. Stránka neprijíma návrh ani vo všeobecnosti, preto Štefan Rakovszky na najbližšom zasadnutí Snemovni ten návrh predloží v mene ľudovej stránky, aby sa táto vec z denného poriadku sňala. Cez leto bude stránka svoje porady v miestnostach svojej kancelárie (József körut 31/B) vydržíavať, na jaseň ale novú miestnosť vyarenduje.

Temešvársky škandál. Číslo 187. „Bpesti Hirnapu“ úvodný článok donáša o tých škandáloch, čo sa v Temešvári odohrali. My tu len hlavnejšie body podávame z toho článku. — Hlavný župán vyzdvihol z úradu podžupána, pod trestnú žalobu ho postavil, minister toto uzavretie odobril. Avšak stránka podžupánova toto tak na sucho prejsť nenechala, i ona išla k ministrom a ministerpredsedovi na hlavného župána žalovať, a takto obe stránky tuho sa chystali na valné stoličné shromaždenie. Ale čo sa nestalo? Hlavný župán *protizákonne* strašil stránku podžupánovú, rečnif im nedovolil, za predsedu shromaždenia vyvolil svojho človeka a hlasovať nedal iba svojim ľuďom. Hlavný župán mal 252 ľudí na strane, podžupán 140. Menšina, nahliadnuc toto bezprávie, vyšla zo siene a vec sa bude ďalej u ministra vnútorných záležitostí vybavovať. Ako v Budapešti Bánffy, tak v Temešvári hlavný župán Molnár, oba sú násilní. Všetko konajú z osobitných ohľadov a za hmotné výhody. Čo je v tomto zvláštne, je to, že sa liberáli medzi sebou povadili. V Temešvári je administratívna vrchnosť takto na dve strany rozpadla, avšak spolu i s liberálmi.

Príčinou bola vicinálna železnica, ponač hlavný župán peniaze pýtal od podžupána pre vicinálnu spoločnosť, ale podžupán odoprel ostatnú 93 tisíc zlatkovú rátu vydať, ponač obce neboly ešte dostaly za vykomasované pozemky patričnú cenu. To čertovský

rozgnevalo hlavného župána; kto tu pánom: hlavný župán a či podžupán? Že či úrady z takýchto pádoch takto zmýšľať majú, to je veľká otázka. Hja, ale doista šlo o masný hrniec.

Ináč aj podžupán bol ľubím dieťaťom vlády. Vlany mu dali za jeho veľké zásluhy rad železnej koruny. Tohto roku ho ale obžalovali, že nevydal počet z 2600 zlatých, že si dal za 1300 zl. do svojej izby náradia doviest. Že cestovné útraty dva rázy rátal, plat dva rázy bral — počas vlnajšica mileni-umových slávnosti. — Spomenuté novinky pišu, že si i minister honvédstva dal si izbu na štátne útraty zariadiť a jediace strieborné nástroje zadoviesť. Tomuto to vláda ponechala, a o podžupánovi už ináč zmýšľa. To veľmi dobre učinili, že všetky výdavky a útraty aj podžupána pod ostrý dozor vzali — nech si on dokáže potom svoju nevinnosť. Ďalej sa pýtajú, či u nás panuje vskutku pravda, zákon, počestnosť, a odpovedá, že blázon, kto to uverí; i my sme toho náhladu.

Hlavní slúžni účinkujú. O čom toľko hovorili, totižto, že vláda potajomky jamu kope katolíckej samospráve, to je už veľk celkom isté pri osobe jedného hlavného slúžneho. Vo veľkej tajnosti nariadenia lietajú, ktoré nasledovať a silou-mocou previesť musia tí, čo vládou daný trpký chlieb jedia. Tak Pa ol Szlávny hlavný slúžny z Ipolšághu jednomu notárovi celkom dôverlivého hlasu nariadenie dal v záležitosti samosprávnych volieb. Na to treba dobiehať — tak píše — aby tí katolícki voliči, čo sú prívrženci liberalizmu, z popisu nevystali a ohľadom tohto treba popis kontrolovať. Keby kto z liberálnej stránky vystal, v tom páde mu treba právo cestou Antona Schillera strankového predsedu vyrekľamovať. Hontianska stolica volí v Štávnicí a Balašša-Darmotách, keď sa on s balašša-darmotskými potažne novohradskými voličmi ohľadom kandidata ushovori, meno mu zdelí, aby zaňho v okresi kortešoval, avšak nie úradno iba privátne nech to činí. Prosí notáriusa, aby ho o výsledkov upovedomil, až on na vyššom mieste zprávu podať vie. Svoje riadky prosí v najväčšej miere za dôverlivé považovať.

Tiež v autonomii pracuje, ako nám zdefujú Arnold Bantner slúžny z Balašša Darmothov, ktorý po tieto dni všetkých notárov k sebe povolal, aby im v záležitosti autonomie svoje dôverné nariadenia zdeliť môho.

Teda liberáli sú na všetko súci, a veruže si pri takýchto pomeroch veľmi pozor dať musíme, aby sme koristou vláde neupadli.

Predseda francúzskej republiky ide do Ruska. Ruský cár Nikolaj povolal k návšteve do Ruska predsedu francúzskej republiky, Faure-a, ktorý toto povolanie aj vďačne prijal. Komora mu na cestovné útraty asi štvrt miliona zlatých odhlasovala. Francúzi sa tomu veľmi tešia, lebo si myslia, že Rusa si celkom získajú proti Nemcom, od ktorých by radi Elsas-Lotaringiu späť dostať, ktorú im r. 1870—71-om Nemci odobrali.

Pokoj medzi Gréckom a Tureckom veľmoci už celkom dokonávajú. Turecko sa akosi nenáhli, nuž ho i oslovili, aby premeranie chotára čím skoraj predostrelo. Ale ako obyčajno nejde mu to od ruky. A veru už by mal byť raz tej paráde koniec, lebo ozbrojené vojsko vydržať, stojí veľký groš a toho nazbyť priam nemá.

Nemecká politika. Nemecký cisár vymenoval baróna Büowa za ministra zahraničných záležitostí. Tento šiel do Viedne uhorsko-rakúskeho ministra

zahraničných záležitosti navštívil a potom za dlhší čas i u ruského veľkonzula pobavil. Ako sa dozvedáme, Nemci by veľmi radi s Rusom do priateľstva prišli — vzdor tomu, že sú s nami v spolku. Bismarck, bývalý nemecký kancelár s Ruskom tajnú smluvu už pred tým uzavrel a nás tým klamal, že drží s nami. Také to nemecké priateľstvo.

„Cukrová“ odmena!

Tak veru správne pomenovať môžeme zákonný návrh o udržiavaní takzvanej dane od cukru, ktorý teraz na sneme pojednávajú a previesť, to jest predĺžiť chcú naši slávni, drahí, dobrí a liberálni otcovia vlasti. Cukrovým fabrikám nepotrebnú, zbytočnú a bezprávnú peňažitú podporu poskytnúť na škodu druhých občanov: to je vskutku liberálne dobrodenie, to už „cukrová“ odmena. Ale pre koho? Pre jednotlivých miliónárov, pre pár kšeftárskych fabrikantov — kdežto celá krajina, široké obecnstvo s týmto asi 9 miliónov ztratí.

Aby ct. čitatelia „Krešťana“ vedeli o čom sa tu jedná a jaké stanovisko zaujala ľudová strana, tu nižej Vám to nakrátko podávame.

Známa vec, že je u nás primerano k Rakúsku málo fabrik, že my mnohé články z cudzozemska dovážame. My surové články dorábame, tie do cudzozemska vyvážame a potom prepracované za drahý groš kupujeme. Tak to bolo prvej i s cukrom. Aby sme tomu odpomôhli, ba ešte i s cudzozemskom konkurenciu vydržali, začali sme i my cukor dorábať. Avšak u nás to ťažko išlo, preto štát cukrovým fabrikám veľké výhody poskytol. Vtedy to malo istú oprávnenosť, pokiaľ sa tento priemysel vyvinul, že sme ich napomáhali. Ale dnes, keď je už počiatok začatý, fabriky takýchto štátnych podpôr a pomoci nepotrebujú viac. Teraz je tá podpora ubližovanie a oškodenie druhých daňujúcich občanov vlasti.

Liberálna vláda tá i teraz by rada tieto výhody pre fabriky ponechať. Tá rada vždy pri starom, ovšem, keď sa jej to vypláca, keď sa s tým pri vesle udržať myslí.

Vezmime len do povahy, komu táto výhoda osoží a komu škodí? Osoží fabrikantom, keď im také bezprávné výhody poskytuje; a škodí hospodárom, lebo tú daň, čo by fabrikanti platiť mali, musíme za nich my zaplatiť štátu, lebo štát nám neodpustí. Teda fabrikantom, čo zarábajú milióny, ostane groš vo vačku, ale náš ľud, čo zavše kus chleba do úst položiť nemá, musí štátu daň zaplatiť, tú istú daň čo mali fabrikanti-miliónári platiť.

Samo sebou sa rozumie, že ľudová stránka, ako ozajstný zastupiteľ ľudu a jeho dobrobytu, takýto návrh zákonom potvrdiť nechať nemôže, nesmie.

Preto v mene ľudovej stránky proti tomuto návrhu vlády držal reč dr. Ondrej Marsovszký, ľudový vyslanec a predostrel i patričný návrh ľudovej stránky, ktorý doslovne znie:

„Snemovňa nech narídi vláde, aby táto prítomný, o dane od cukru pojednávajúci návrh späť vzala, a ihneď taký zákonný návrh predostrela, dľa ktorého daň od cukru ešte jeden rok v prítomnej výške udrží sa. Summa doteraz na vynáhradu dane od cukru pripadajúca ale nech sa na čiastočné zaokrytie v budúcom roku vypršivšej pozemkovej dane obráti takým spôsobom, že by sa daňová podlžnosť každého majiteľa zeme v rovnom pomeri znížila.“

V tomto uzavrenom návrhu spočíva záujem celého poľného hospodárstva, ktorý nedovoľuje jednotlivcom na škodu celku vo výhodách súčastniť sa, vlastne k vôli fabrikantom, vtedy, keď sa vláda i tak veľmi po macošsky o poľné hospodárstvo stará. Keď návrh o cukrovnej výhrade aj nepríjmu, zato fabrikanti svoj obchod nezastavia, ponevác pracovať musia, a i bez tejto odmeny dosť hodný osov majú. Iba na to budú prinútení, aby doma lacnejšie svoj dôrobok predávali voči cudzozemským priemyselníkom, čo obecnstvu kupujúcemu a nášmu priemyslu vlastne osov donesie a nijako neuškodí repu sadiacim hospodárom.

Prejde-li návrh dra Marsovszkého, vtedy, bez toho, žeby jednotlivci oškodení boli, vo výhode sa súčastnia všetci poľní hospodári, ponevác s týmto pozemková daň umenšovať sa bude potiaľ, pokým na odmenu dorákania cukru udelená summa v smysle tohto návrhu na čiastočné zaokrytie pozemkovej dane upotrebí sa. S týmto najviac vyhrajú repu dorábajúci, ponevác k predošlému roku podobnej cene odpredajúc svoj dôrobok, ešte i pozemková daň sa im umenší v patričnej z celej summy na nich padajúcej čiastke.

Okrem horeoznačených dôvodov ľudová stránka i preto zadal tento návrh, ponevác tento spôsob odmeny vždy je spojený s obťažaním troviaceho (konsumujúceho) obecnstva, a odstránenie tohoto, je hlavným cieľom ľudovej stránky.

Krajinský snem.

Vládna strana už od týždňa mlčí, ako by bola reč ztratila. A predsa ona bola, čo opozícii na oči vyhadzovala, keď pojednávali rozpočet, že národná strana neplní svoju služebnosť v snemovni. Preto nemôžeme ani jednu reč z vládnej strany spomenúť. Kde že sú tí Gajárovci, tí Kubínovci, ktorí vždy kričali ako kavky na veži, a teraz mlčia ako isté zvieratko pod chrástou. A to prečo? Lebo im p. Bánffy tak rozkázal. Teraz vidno, že na vládnej strane vyslancov tak ťahajú, ako pajácov na povrázku. Keď ich potiahu: kričia; keď im rozkážu mlčať, mlčia ako zomrelí. Či im za to platia??

Reč Ondreja Maršovského

3. júla v snemovni stranivá zákonitého návrhu o udržaní dane od cukru povedaná:

Ctená Snemovňa!

Predrečníci poteraz so dvoch ohľadov pojednávali návrh o zákonitom návrhu udržania dane od cukru, a síce z ohľadu štátoprávneho, a z ohľadu národohospodárskeho a finančného. I ja sa týchto dvoch ohľadov pridržiavať budem.

Čo sa štátoprávneho ohľadu týka, my s Rakúskom túto smluvu teraz uzavrieť môžeme. Nás to pri tejto otázke hatiť nesmie, že v Rakúsku sú na teraz pobúrené parlamentárne (krajinské) pomery. My sa do toho tak sblízka miešať nesmieme, pretože k tomuto právu nemáme. To je vec rakúskeho snemu. Ako si my nedovolíme, aby sa Rakúšania do našich krajinských vecí miešali, tak aj my sa toho sdržovať musíme. Veď by oni tiež všeliaké neriadu u nás najst mohli — a to by sa nám veru nepáčilo. (Pravdaže! Tak je! s ľavej strany.)

A teraz prejdem na národohospodárske stanovisko. (Čujme! Čujme!) O čo sa jedná? O to, že ten zákon, ktorý o dane od cukru pojednáva a vlní donesený bol, i naďalej na jeden rok predĺžený byť má tým cieľom, aby sa fabrikám i naďalej doterajšie výhody ponechali. Kto má z toho osoh, kto škodu? Osoh majú doista cukrové fabriky tieto výhody používajúce. Avšak ani hospodári cukrovú repu dorábajúci nepocítia z tohoto škody. A prečo? Oni totižto už vopred, teda na jar utvorili smluvu s fabrikantmi a už vtedy ustálili kolký priestor zasadia s touto repou a za jakú cenu? Na tento rok teda stav veci premeniť nemôžeme a na rok i tak sa utvorí nová colná smluva s Rakúskom a spolu i nový zákon ohľadom tejto otázky.

Tieto veci sú jasné. A predsa čo robí vláda? Pomocou hlavných županov a druhých liberálnych sluhov úrnu dôveru si dá hlasovať od stoličných a druhých právomocnostných úradov a zle-nedobre hreší a hromží na opozíciu, ako sa opováži v tejto otázke návrh vlády odmršťovať. Ale aká je to dôvera, od koho pochádza? Od medzítok liberálnych úradov a poddaných a takých ľudí, čo vôbec do tejto otázky ani slova nemajú a ani sa do nej nerozumejú.

Nesmiem tuhá ani jeden tejto veci týkajúci sa záujímavý prípad pominúť a som tak smelý ctenej Snemovni predniesť ho. Vec v tom záleží, že obecenstvo Nitrianskej stolice, s dochovávaním cukrovej repy zapodievať sa, vydržovalo válné shromaždenie, v ktorom úplne súhlasí s vládou, aby sa tento návrh zákonom stal. Avšak vec sa má takto. (Čujme! Čujme!) Na tomto válnom shromaždení bolo iba 7 hospodárov, cukrovú repu sadiacich na priestori 43 jutrovom. Viacej ich nebolo; — toto hľa dokazuje, ctená Snemovňa, ako sa u nás verejná mienka robí a čo znamená? A vláda sa na takúto mienku odvolávať zvykla!...

A teraz, ctená Snemovňa! prehovorím niečo o stave trovenia repového cukru u nás. (Čujme! Čujme! s krajnoľavej strany.) Jeden chýrečný spisovateľ národohospodársky tak sa vyslovil, že nevzdelané krajiny zvykli pre vzdelané kúpne články dorábať a odosielať. Ale čoby povedal na nás, keď my preto dorábame cukrovú repu, aby sme s tým cukrový priemysel Rakúšanov pozdvihli? Dcista by nás nemilosrdne odsúdil.

Prémium (odplata)! Kde sa musí tento prostriedok upotrebiť, tam to už zle s hospodárstvom vyziera; tam sa obyčajne nepotrebná žásoba dorába. Kde je prémium, tam je aj kartell a druhé spôsoby, pomocou ktorých potom veľkopriemyselníci články lačno kupujú a draho odpredávajú. (Súhlas na krajnoľavej strane.)

Dorábanie cukru je na Uhorsko veľznačný priemyselný článok, avšak len vtedy užitočný, keď ná zapotrebenie vnútorných potrieb smeruje. Ja s mojej stránky rád uzavrem smluvu s Rakúskom, ale nikdy nie na našu škodu. My musíme i na to pozor dávať, že by sa veľká čiastka hospodárov na tento priemysel nedala, pretože my vtedy toľkým hospodárom vynáhradu poskytnúť nemôžeme, čo by veľkých galíb narobilo.

Jedna vec mi je záhadná. Prečo že vláda a jej stránka vtedy ništ nečinia, keď sa o roľníkovi jedná? (Tak je! Tak je! s ľavej a krajnoľavej strany.) Ale keď sa o veľkých priemyselníkoch... Adalbert Kubík: v Rakúsoch! rečník pokračuje: jedná, vtedy chcú pomáhať „poľnohospodárstvu.“

Tak isto bolo v onom čase, keď bola reč o špiritusovej dane; (Tak je! Tak je! s ľavej a krajnoľavej strany) hovorili: veľké pálenice na špiritus podporovať načím, aby tieto odkupovaním článkov hospodárov napomáhali, a to isté činili aj pri mlýnovom priemysli. A následky boli jaké? Dobré vieme, robilo sa to preto, aby cenu zbožia snížili. A to isté robia i teraz.

Rečník sa ďalej pýta: či cena repy následkom tohto postúpi? Nie, lež ešte upadne, kdežto prémium (vynáhrada) musí sa zväčšiť. — Ctená Snemovňa! Keď vláde tak na srdci leží blahobyť uhorského hospodára, prečože náš návrh stranivá sníženia pozemkovej dane odvrhla? Vtedy to bolo čo inšie — veď nebolo reči o bohatých mlýnoch, pálenicách, bankách, a druhých millionových závodoch. Buďte presvedčení, že veru i ľudovej stránke na srdci leží blahobyť hospodárov. Už od viac desaťročí počuť ponosy o biedach hospodárstva; a vládna strana predsa odmršťuje návrhy k prospešnému riešeniu tejto otázky smerujúce. (Tak je! Tak je! na ľavej a krajnoľavej strane.)

Ctená Snemovňa! Ano i ja na srdci nosím záujmy nášho hospodára, ale i to žiadam, aby on z ustanovizny vskutku osoh bral a aby nie tie ústavy smotánku sbieraly, čo k tomu vôbec práva žiadneho nemajú. Potreba podpory veľkých mlýnov, páleníc, cukrových fabrík bo a predtým oprávnená, ale teraz to

nesmieme dovoliť na úkor chudobných hospodárov. A práve z tohto ohľadu ja spolu i v mene ľudovej stránky nasledujúci návrh predostierame. (Čujme! Čujme! z ľavej strany. Číta:)

Snemovňa nech nariadí vláde, aby prítomný, o dane od cukru pojednávajúci návrh späť vzala a bez prekážky taký zákonný návrh predostrela, dľa ktorého daň od cukru ešte jeden rok v prítomnej výške udrží sa. Summa doteraz na vynáhradu dane od cukru pripadajúca ale nech sa na čiastočne zaokrytie v budúcom roku vypršivšej pozemkovej dane obráti (hlasný súhlas z ľavej strany) takým spôsobom, že by sa *porciouva podlžnosť* každého majiteľa roľe v rovnom pomeri *snížila*. (Hlasný súhlas z ľavej a krajnolavej strany.)

Nedá sa odškriepiť, ctená Snemovňa! že z tohto premiuu od cukru má osoh hospodár, avšak len malá čiastka všetkých, hospodárov krajiny na úkor ostatnej prevažnej čiastke. Ale i táto čiastka prichádza na to, že sadenie cukrovej repy sa tak nevypláca, ako by sa to právom požadovala. Fabriky veľmi nešetrno zachádzajú s gazdoma a škodia im kde môžu — nuž či toho zaslúžia, aby ich štát podporoval? Nie. Fabriky, tie len z hospodára a obecnstva bohatnú nedovoleným spôsobom, a preto proti tomuto sa postaviť musíme.

Na konci mojej reči poznamenám, že vláda práve ohľadom hospodárskych pomerov veľmi kulhá. A myslím, že tu i zasekne, tu jej bude koniec, čo jej ja i úprimne prajem. Návrh vlády neprijímam. (Hlasný súhlas na ľavej strane.)

Františ Sima, vyslanec mesta Sentešu,

polštvrtjej hodiny rečnil 5. júla b. r. v snemovni o cukrovej odmene. Vláda sa veľmi zlostí na jeho reč, lebo im tipké pravdy do očí povedal!

Začal s tým, že vládna stránka darmo upodozrieva ľavú stránku že z tvrdohlavosti nechce tento návrh prijať. To neni tvrdohlavosť, to je povinnosť, krajinu od takého zákona osvobodit'. On ho nikdy nepozvolí. — Drží pred sebou knihu a číta z nej, že Koloman Tisa r. 1872. to iste robil, čo teraz opozícia a predsa povedal vtedajšej vláde, že minister vnútorných záležitostí *bláznie*, keď Tisovi vytyka, že chce ústavu zrušiť. (Vládni vyslanci sa hnevajú, že toľko bude rečniť, daktorí idú preč, daktorí novinky čítajú).

Potom dokazuje, že návrh neosoží ani malému hospodárovi, ani priemyselníkovi, ani polnému hospodárovi. Štát nehodno dava výhody fabrikám. Práve po tieto dni bol v Šomodí a tam zabili žandári dvoch slovenských robotníkov, čo pri repe pracovali. Či tá odmena robotníkom osoží, keď ich strieľajú — ďakuje za takú odmenu

On by zo srdca rád odhlasoval takú odmenu, čo je krajine na osoh, ale takú, s ktorou volebných kartešov podporujú, na tú hlasu nedá. Veď on ešte nikdy nevidel cukrového fabrikanta, čo by nedržal s vládou, všetci pomáhajú vláde voz ťahať. Prečo nežiada vláda odmeny pre hynúci ľud segedínsky? Tú by každý odhlasoval! alebo na druhý užitočný vlastenecký cieľ? Ale na čo sa my púšťame do konkurencie s Nemeckom, Francúzskom, Anglickom atď., keď isto vieme, že nás premôžú? To je úmelé zničenie našich peňa-

žitých záležitostí! Tento návrh vôbec nikomu neosoží, iba 8—10 fabrikantov rozdelí medzi sebou tej asi 9 million zlatkovej podpory.

Na toto mu už hlučný súhlas zazvučal. Tak je! Tak je! kričali z ľavej a krajnolavej strany. Sima využil príležitosť a rad-radom spomínal zákony, čo vláda v prospech millionárom doniesla. Tu naraz zastal, ako keby bol reč ztratil. Pozrel na predsedu, na hodiny, na sklenenú klenbu siene, naľavo napravo, na lavice, na tesnopisárov, do dvoch knížiek, pred ním ležiacich a mlčal. — Čo je? Čo je? Čujme! — posmeľujú ho z vládrej strany. Rozmýšľam, hlavu si lámam, hladám . . . Čujme! Čujme! — *hladám aspoň jeden zákon, čo by ste vy za vášho 30-ročného šafárenia pre malého gazdu, pre sedliaka, pro samostatnosť Uhorska doniesli boli — avšak ho nenachádzam*. Na tieto slová ešte väčšia napnutosť povstala. On len ďalej rečnil, na raz ako povie: kto je pri vláde, ten nezná krajinské záujmy, iba svoje vlastné — predseda ho napomenul, na čo krajnolavičiaci hromovito zkríkli: veď je tak! Pravdu má! Môže to povedať, veď sa o 9 millionov jedrá! — V ďalšom rečnení bol ešte 2 razy predsedom pretrhnutý, aby sa predmetu reči pridržal, avšak krajnolavičiaci ho smelo zastali že veru môže tu i o robotníkoch rozprávať, veď toľ po tieto dni *práve pri repe* dvoch robotníkov zastrelili. Reč dokončil o 3/4 2 popoludni. Navrhuje, aby zákonný návrh k národohospodárskemu výboru späť poslať a aby ho, do ohľadu berúc osobitné colné územie Uhorska znovu prepracovali. — Krajnolavičiaci ho s radostou vítali. — Na chodbe ktorýsi mameľuk poznamenal: „To je hovoriaca mašina! — Lepšie, ako keby bol hlasujúcou! odpovedali mu na to.

Františ Major, ľudový vyslanec 6. júla

vyslovil sa proti tomu upodozrievaniu vlády, že by ľudová strana snahy poľnohospodárske hatila. To neni pravda. Veď ľudová strana žiada sníženie pozemkovej dane. — O poisťujúcich spoločnostiach hovoriac, osvedčuje, že je to škodlivé, že tieto poisťujúce príspevky dvížia, nás'edkom toho nemôže si hospodár obylie poistiť daň, a keď ho nehoda zastihne, nedostane podpory, na vnivoč výjde. Tento návrh osoží iba veľkokapitalistom. I ministerpredseda hrá úľ hu veľkého kapitalistu. Počas volieb len tak sypal peniaze na zakúpenie hlasov. Ovšem, pri rozpočte sľuboval pán minister Darányi, že bude dbať o to, aby sa nám so stránky Rakúska neuškodilo, ale teraz už o tom všetkom zabudol. Rečník sa čuduje, ako minister v svojom kresly sedieť ostať môže, keďže sa jeho reči takto protivia. Práve teraz by bola vláda mala dokázať, že vyrovnánie s Rakúskom v prospech náš prevedie — ale pri takýchto okolnosťach niet k tomu ani tej najmenšej nádeje. Naše poľné hospodárstvo a malý priemysel budú veľmi oškodené. Návrh neprijma. (Hlučný súhlas z ľavej a krajnolavej strany).

„Krešťania! kupujte len u krešťanov!“

V každom čísle našich noviniek, sú vytlačené s veľkými literami tieto slová. Každý ich s radosťou číta, za dobré uznáva, presvedčený je, že len tak sa pozdvihne ľud náš, keď svoj k svojmu sa bude ťahať: a predsa nevidíme také ovocie, jako by sme očakávali; ľud sa jakosi nechce navyknúť na to, aby on všetko, čo mu treba u krešťana, svojho spolubrata v Kristu kupoval. Čo je tomu príčinou? Snáď neni toho presvedčenia, že má najprv napomáhať krešťana a potom až druhého? Či ešte neni tak vyučený, že celý jeho život, zamestnanie a smýšľanie má byť s vierou krešťanskou spojené?!

O! nie; on je dobre poučený. Toho presvedčenia je, že u dobrého krešťana všetko lepšie kúpi, jako u inšieho; a predsa sa odťahuje od krešťanských sklepníkov, aspoň v takej miere ich nenavštevuje, nekupuje u nich, jako by mal. Čo je to za prevrat? Či sa on bojí svojho spolubrata? Či nechce k nemu preto ísť, lebo je krešťan? Nie; inšiu príčinu má toto. Keď sme sa pýtali istej ženičky, prečo neide radšej ku krešťanovi, odpovedala, že niektorý krešťan je horší, ako žid. Zamrzelo nás to a ďalej sme sa jej pýtali: prečo? Nuž prosím vás — riekla — židák aspoň svedomito odmerá, odváži: kde keď idem k našiemu krešťanovi, tam mi vždy chybuje. To nás veľmi nahnevalo; nechceli sme ani tomu veriť, až keď sme sa celkom presvedčili.

Jedna hlavná príčina je teda tá, že nejedon krešťan je horší, ako žid. Takýto by si mal dobre zapamätať tie slová našich noviniek: „Krešťania! kupujte len u krešťanov!“ lebo my sme ich nedali preto vytlačiť, ani sme ich preto nenapísali, aby naši sklepníci nesvedomito zachádzali so svojimi spolubratmi, lež aby boli opravdiví krešťania, a naozaj pomáhali ľudu; keď ľud vidí, že ho jeho spolubrat neoklame, lež dobre mu odmerá, alebo odváži, dozaista radšej pojde k nemu. „Krešťania! kupujte len u krešťanov!“ bude jeho hlavným heslom a aj druhých pritiahne k tomu sklepníkovi, u ktorého on bere.

Nech sú teda po najprv naši kupci, dobrými krešťanmi; nech neklamú ľud, jako to niektorí zvyknuli: a ľud sa istotne obrátí k nim; on nežiada aby si mu viac dal, jako inde, on len to chce, aby si aj ty zachovával spravodlivosť, keď chceš aby u teba bral!

„Krešťania! kupujte len u krešťanov!“ — prizvukuje každý svojmu priateľovi, napomína ho, povzbudzuje: a preto len mnohí nechcú ešte ísť ku krešťanom, lež radnej druhých sklepy

navštevujú. Aj toto musí mať svoju príčinu. Ano tak je; mnohých odťahuje zachádzanie krešťanských sklepníkov so svojimi odberateľmi, ktorí žiadnu vďačnosť, lásku a uprimnosť nechcú k nim preukázať. Nič tak neodotí človeka, jako drzosť, surovosť a zlé zachádzanie; môže mať niekto ten najlepší tovar, môže lacno predávať, dobre vážiť a merať, keď je pritom surový, nechce sa s tými, ktorí uňho kupujú pohovárať, ba keď niektorá ženička, alebo človeček ho prosí, aby mu spustil, súrno sa s ním rozpráva a chce ho skoro vyhodiť, alebo nemilosrdným hlasom odvrkne: idzte preč, kupte si inde keď sa vám tu neľubi: nič neosoží sebe, lež odpúdi všetkých tých, ktorí by radi kupovali u neho, len preto lebo je surový.

Nuž ani toto sa nesrovnáva s krešťanskou láskou; my musíme byť prívitíví, keď to chceme, aby k nám radi chodili ľudia, a kde môžeme tam musíme aj upustiť. Keď neni možno vec lacnej dať niečo, nesmieme hneď odvrknuť chudobného človeka, lež mu máme milými slovami predniesť, že to nemôžeme tak lacno dať. Toto je krešťanské zachádzanie, ktoré by sa mohli naši sklepníci od inovercov učiť, lebo tí tak vľúdno, milo, vďačne zachádzajú nejedon raz so svojimi odberateľmi, že tí radšej viac zaplatia, jako majú k surovému krešťanovi ísť. Keď chcú krešťanskí sklepníci to, aby ľud náš u nich kupoval, musia si rozvážiť tie slová „Krešťania! kupujte len u krešťanov!“ lebo krešťan keď je krešťanom, nech je skutkom takým, nielen menom.

Že ľud náš na mnohých miestach nekupuje u krešťanov, toho príčinou je ďalej to, že ho jeho predstavení nepoučili o tomto; nevie kde sa má obrátiť, keď príde do mesta, a obyčajne tam ide, kde idú aj ostatní. Pri tomto majú najlepšiu príležitosť duchovní, aby ľud poučili. Nech mu prednesú tie slová: „Krešťania! kupujte len u krešťanov!“ v jejich veľa vyznamnom smysle; neni dosť len hodiť heslo medzi ľudí, lež mu máme aj predniesť, jaké následky ťahá za sebou zachovávanie tohoto hesla; prečo je treba, aby sme sa my jeden druhého napomáhali; jako sa pozdvihne krešťanstvo, keď sa všetci spolu budeme držať a nezapomneme jeden na druhého, ani v tej najmenej okolnosti.

Lenže tu máme byť v opravdivom smysle slova najprv my vzorom a príkladom. Keď vidí ľud, že jeho duchovný nielen že mu nevyjadri toto veľavyznamné heslo, lež ešte aj on kupuje od inovercov a týchto napomáha; keď radšej predá cudzému, jako svojmu, keď má niečo na predaj, len preto, aby viac mohol dostať, keď svojim sluhom prikazuje, aby len

do toho, alebo tamtoho nekresťanského sklepu išli, lebo tam mu lepšie odvážia, viac dajú; alebo bez všetkej nestidatosti a haňby sám ide kupovať od inoverca, o ktorom vie, že nenávidí vieru jeho; ba niekedy sa ešte aj sám usiluje tomu chamrdákovi s ovocím, alebo so zelenými veciami zavďačiť, len aby od neho kúpil, keď bude mať niečo na predaj a dobre mu zaplatil: nečudujme sa potom, že ľud tým menej bude napomáhať kresťanských sklepníkov a dá im zarobiť, bár aj tí najsvedomitejší sú; príklad ľahá: keď ale ani poučenia, ani príkladu, ani povzbudzenia neni, lež vždycky len naopak sa deje všetko, nuž potom je daromné vzdychanie a žalovanie sa; s týmto si nikto nepomôže, lež s príkladným učinkovaním. Kupujte len u kresťanov najprv vy duchovní, a ukážte ľudu, že naozaj chcete do života priviesť to heslo: „Svoj k svojmu!“

Takto by sme vyzierali s tejto strany; sú ešte mnohé príčiny, prečo sa náš ľud k inovercom obracia. Medzi týmito nie ostatná je tá, že naši kupci nejedon raz nie tak dobré látky predávajú, jako cudzí, alebo ani nemajú také, jaké by človek potreboval. Druhý sa hneď postará o to, čo chce niekto kúpiť; čo by čo dal zato, nesmie to v jeho sklepe chybuvať, keď prindú inokedy to kupovať. Kresťan? nie každý! ale nejeden, nedá to hneď doniesť, nestará sa o to, aby svojich odberateľov nepotrtil; ba ani tú lásku ti nepreukáže, žeby to dolifroval, čo si su uňho obozrel. Takto potom mnohí sa odvracajú od našských kupcov a idú k druhým.

Istá pani nám rozprávala, že celého mesta schopnejšie panie sa na to daly, aby priviedly k tomu jednotlivé paničky, žeby len u kresťanov kupovali. Dosť dobre sa to ukazovalo; ale tu máš! Prindú k istému sklepníkovi, prosia ho, aby si dal všetko došikovať, čo budú potrebovať, aby s vďačnosťou prijal každú paniu, aby nariadil svojim poddaným, žeby vlúdno zachádzali s tými, ktorí budú kupovať, a aby aj on také isté veci predával jako aj inoverci: a ten sa zasmial; povedal, že on veru nebude nikoho otrokom. Keby boly tie panie k inšiemu cudzému človeku prišly, nie ku kresťanovi, ten by ich bol s tou najväčšou vďačnosťou prijal, a o všetko by sa bol postaral, čo by boly potrebovaly. Učme sa od našich nepriateľov! „Kresťania! kupujte len u kresťanov!“ nech si to rozvážia aj takito kupci, aby človek nebol prinútený od inovercov kupovať!

Na mnohých miestach aj medzi kresťanmi veľké premenenia sa ukazujú; nielen že vďačne sa postarajú o to, čo jejich odberatelia potrebujú, nielen že s tou najväčšou vďačnosťou ich

vysluhujú, nielen že nejeden raz upustia chudobnejším, kde môžu, nielen že sa radi pohovárajú, potešia, priviniu k sebe svojho spolubrata kresťana, keď je chudobnejší a biednejší: lež svedomito merajú, spravodlivo vážia, dobrý tovar predávajú, o všetko majú starosť, čím by viac ľudí pritiahli do svojich sklepov a takto kresťanský im pomôhli. Takito sa zmáhajú; ľud s najväčšou radosťou ide k nim, a keď je aj niečo drahšie radšie zaplatí, jako má íť indej. Toto sú dobrí, svedomití kresťania, ešte ale lepší a rozumnejší kupci; títo nielen slovom, lež aj skutkom dokazujú, že do hlbiny srdca sa im zaryly tie slová: „Kresťania! kupujte len u kresťanov!“

Ano drahí čitatelia! kupujte len u kresťanov, ale spolu aj kresťania nech sú svedomiti, lebo len takto si môžeme naozaj pomôcť. Naša slabosť je v tom, že sme roztratení: keď budeme spolu držať a kresťanskí sklepníci tiež si osvojá tie naše slová, ktoré každú nedeľu vám posielame: bude lepšie; my budeme svoji, a peniažky naše sa nám nestratia.

Tak teda „Kresťania! kupujte len u kresťanov!“, nech je našim heslom.

Ján Žilinský.

Uprimné slovo k slovenským katolíckym robotníkom v Budapešti pri nastavšej autonomickej voľbe.

Drahí Bratia, Slovenskí Robotníci! Známo vám je, čo znamená previesť sa majúca naša katolícka autonomia, aký cieľ, aké príčiny, aké výsledky má a bude mať správne riešenie tejto otázky pre nás katolíkov. Známo vám je to všetko z obežníka, našim dôstojným arcipastierom vydaného, ktorý náš obľubý „Kresťan“ priniesol a ktorý vám vaši duchovní otcovia prečítali, vysvetlili. Už táto okolnosť by bola dostatočnou, ako sa máte držať, v kom máte dôverovať, na koho hlas dávať, aby ste tejto vašej povinnosti svedomito zadosť učinili, aby táto vec v prospech a dobro matke sv. cirkve bola a aby Vás P. Boh za tento dobrý účiok požehnal.

Avšak známa vám bude nenávisť a zlý úmysel teraz panujúceho liberalismu voči správne a dobrému riešeniu tejto otázky. Žiaľ Bohu, v dnešajších časoch, sú katolíci na dve stránky rozdelení, jední sa menujú „dobrymi“, liberálnymi, druhí zase len pri tom starom ostanú, jednoducho ako ich otcovia a predchodci menujú sa katolíckmi. Čo a kto sú to tí „dobří“ (vlastná chvála smrdí) liberálni katolíci, myslím netreba vám vysvetľovať. Jejich skutky rozprávajú za tých. To sú tí, ktorých odkedy krstili, kostola, kazateľnice, spovedelnice nevideli, alebo jestli videli, napáchnutí protikresťanským duchom skalopevným a tisícročným, skusením vyprobovaním zásadám kresťanským protiviac sa zásady hlásajú a previesť by radi.

Ako sa predvídať dalo, „dobří“ katolíci i v hlavnom meste našej krajiny, v Budapešti radi by svoje „dobré“ úmysle previesť pri nastavajúcej autonomii,

Ač vlastne pri voľbách vyslancov do autonómie zvolit sa majúci, Oni tiež postavili už svojich liberálnych katolíkov — kandidátov.

Nielen budapešťanskí, ale všetci katolíci tejto vlasti — mimo tých liberálnych — uznávajú veľké a bezúšľachné zásluhy našich známych veľmožov, grófa Ferdinanda Zichyho a grófa Mikuláša Morica Eszterházyho, jednohlasne do autonómie zvolit si želajú. To sa ovšem našim „liberálnym“ (oni sa verejne tak menovať nehanbia), katolíkom nepáči, všemožne, všetkou podporou panujúceho liberalismu pracujú na tom, aby sa na miesto týchto najkresťanskejších mužov krajiny dáky „liberálny“ zmyšľajúci ta dostali. Viete, čo by to znamenalo pre celú vec, keby títo vzorní zaslúžení mužovia ta zvolení neboli? Títo liberálni katolíci by potom večitý nesvar a spor robili v autonómii tak, že by sa ako r. 1871. bez výsledku rozísť musila a následkom toho naša matka sv. cirkev zase celkom bezbožnému liberalismu do rúk padla.

Drahí Bratia, Slovenskí robotníci! Bárs vieme, že vaše srdcia sú neni ešte napachnuté bezbožným liberalismom, že žije ešte láska v srdciach vašich proti sv. matke cirkve, že vy každodenne na vlastné oči vidíte smutné ovocie týchto zlých zásad a bludov jak vo verejnom tak i v súkromnom živote: predsa zapotrebné držíme vás touto cestou oznamíť a vystríhať pred týmto sv. cirkve našej hroziacimi nebezpečenstvami. Ano, nevolte, ako sám arcipastier upomína, liberálnych katolíkov do autonómie, ale mužov čo príkladom života dokazujú, že sa vskutku držia učenia cirkve, učenia nášho Spasiteľa Ježiša Krista. Nedajte sa nikomu a ničomu zviať, lebo vtedy, ako kedysi Judáš, zapredáte vašu cirkev, vaše svedomie — čo katolíci nikdy spraviť nesmie. Hlasujte jednohlasne, bez všetkej obavy na najkatolíckejších mužov, na mužov, čo majú najväčšie zásluhy o katolícku vec: na grófa Ferdinanda Zichyho a grófa Mikuláša Morica Eszterházyho. Zaslúžia to. Môžeme byť na tých pyšni, nie len my, ale celá krajina Uhorská. Sv. matka cirkev žije trúdne časy, nepravníci jej sa množia, radi by ju čím skôr života pozbavili — Bratia, Slováci, Katolíci! nezradme ju, buďme jej verní, pomáhajme jej. Padne ona, premôžu ju — padneme i my, sme vydaní na milosť a nemilosť našich nepravníkov, lebo len ona je vstave slabého pred mocným zastať, zlé účinky mocného hriešnika zatracovať, odstrániť. Zlé časy idú — počuť všade kviliť; postavme mužov *ducha kresťanského* na čelo verejných záležitostí, a zlé časy sa zlepšia, kresťanská láska a s ňou i celé spoločenstvo nový, zdravý, uspokojujúci život prinesie.

K čomu nás srdce zvalo, učinili sme, učinite i Vy tak drahí Bratia Slovenskí Katolíci! a priaznivý výsledok nevystane, Božské požehnanie nás nemynie. Hlasujte každý ječen na *grófa Ferdinanda Zichyho* (I. okres) a *grófa Mikuláša Morica Eszterházyho* (VIII. okres).

Majte sa s Bohom!

*Viaceri slovenskí katolícki
robotníci v Budinpešti.*

BESEDNICA

Dobrá vôľa.

*Hej, keď som ja veselý, celý svet mi milý,
nenahnevám sa vtedy, čo by ma i zbili;
i nepozrem škaredo, čoby kto zrak vykľal,
nevrátim späť nikomu, čo by ma aj vydral.
Zasmejem sa bárs čomu, zapýškam si na to,
nemrzí ma mrcha čas, nie dažď, veľké blato,
nie nevernosť priateľov, mileniek slub klamný,
nie, — vtedy ma nehnevá na tom svete žiadny!
Radosť mi je vtedy žit,
teší ma dňa mrk a sviť;
v dobrej vôli — ništ neboli
a zlé musí dobrým byť!*

Zlá vôľa.

*Hej, ale keď som smutný, celý svet mi milý,
ráno, večer, zlosti ma hnevu cit ukrutný;
lomcuje to v srdci mým zo všetkých strán zlostne,
rozpuknem sa od hnevu, tak bôl v srdci rotné....
Neviem vtedy, čo mi je, len som v strašnom stave:
odhryzol by som si nos i — vlasy na hlave.
Nadal by som každému, čo má myseľ jasnú,
rád bych spravil na svete „ribiliu“ strašnú....
Hrôza mi to vtedy žit,
neteší ma mrk a sviť;
bo v zlej vôli — všetko bolí,
a nevie nič potešiť!*

M. Dulík.

Predsa raz.

Kto T-ského pána rychtára pozná — a tých je mnoho — každý povie, že ten človek rád sa zabaví. Jeho pani manželke sa to aj nevidí, keď „starý“ príde vše iba o pol noci, nuž ale to obyčaj ženská: dohovárať, šomrať, keď mužiček zájde si tu-tam na malú besedu.

Pravda, taká žienka nepomyslí na to, čo ona premele s jednou-druhou susedkou deň po deň. Sotva ráno vstane, už hneď „akože ste spaly susedka? čože sa vám snivalo? a starý že vám kde bol včera?“

„Ach, ďakujem zo opýtanie, dobre; pospí sa to,“ odpovie na prvú otázku a rozhovorí sa ďalej: „Pose-dely sme si včera trocha u kováčov, prišla tá, tá, nuž akoby dľaňou pľasol — hneď bol večer. — Starý ten — ani neviem kde sa túlal. Prišiel už bolo varí 10“ tolko a ešte aj viac vyrozpráva jedna suseda. A druhá, tretia atď.! a to hneď za rána. Na poludnie už vieš všetko, čo sa včera v dedine stalo.

Boly Turice. Mládež májila, a sriadila si aj ta-nec; jako je to v T-ve obyčaj 1—2 razy do roka. Bolo teda celý deň veselo a večer ešte:

Len t-ský pán rychtár bol, ako by preňho ani Turice neboly. Nie, žeby snáď bol bez groša býval; ale neviem čo mu bolo? Hneď po obede vyšiel si do včelienka, roztrhol sa po lavici a čítal noviny. Vše stal, zapálil si na fajku — ani nie na cigaru — a kochal sa nádejou, že dnes-zajtrá dostane už rój. „Tento hvezdáč aj tak zajtrá pustí, len aby koľko-toľko slnko posvietilo,“ prihovárал sa sám k sebe a zas len vnišiel do včelienka a ďalej čítal noviny. Takto celé popoludnie minulo sa mu chytro a slnko počalo už zachodiť. Chladnejší vetrik zavial dolinkou za čo pán rychtár pobral sa domov.

Spev, krik zarázil mu sluch hneď ako z včelienka na chodník vykročil. Bol predsa už večer: chlapi posilňovaní toľkými pohárky, veselo-hlasné rozhovory viedli medzi sebou prechodiac dedinou, alebo vysc-dajúc popred domy. Z týchto mnohí už aj vstávali, že azda tak skôr podari sa im hádajúceho sa protivníka presvedčiť.

„Eh“ mykol pán rychtár hlavou, keď došiel do dediny, „už nejdem.“ Škoda by bolo groš zmárniť. Ale kde teraz? Ak pôjdem pomedzi nich, už suchý neprejdem,“ myslal si pán rychtár a poď k testinej. Pani rychtárka i s deťmi bola už tam od poludnia. A pán rychtár keby aj bol mal vôľu ďalej, bol by sa musel prv so ženou dohodnúť, či ona k tomu privolí, čo pochybujem. Lebo pani rychtárka ačkoľvek je u svojej matky, zdá sa mi, že z nemalej príčiny je aj preto tam, aby sdržala svojho starého od zábavy. No a z matkinho obloka vidí každého, kto vstupuje medzi tanečníkov.

Dobrá testina hneď ponukla večerou. Potom si ešte hodne pobesedovali a pani rychtárka sberala sa domov; lebo deti počaly už driemať.

„No, poď starý aj ty; neď tam. — Keď si sa dosiaľ sdržal, nechod už,“ volala domov pani rychtárka svojho „starého“ a okružala sa s malým chlapčekom.

„Pôjdem. — Akosi sa mi ešte nechce spať. Len idte, ja si ešte trocha napchám do fajky a idem aj ja za vami,“ vetil pokojne pán rychtár.

„Veď si to môžeš aj doma zapáliť; poď, mama by už tiež spaly,“ odôvodňovala svoje volanie pani rychtárka.

„Ale sa len bojiš, však? že pôjdem ta medzi tých“ smial sa pán rychtár.

„Ach, nuž urob si ako chceš,“ zvrtila hlas pani rychtárka, bárs si aj iné myslela. Prišla na to, že tak azda skorej zdrží sa pán rychtár zábavy, keď ho nebude odhovárať, ale znechá sa na jeho dobrý rozsudok. A „Pán Boh Vám daj dobrú noc,“ odišla.

Pán rychtár, ako povedal, ešte si zapálil na fajku, povedal ešte tri-štyri slová a tiež sa porúčal.

Na dedine spev a výskanie sa len až tak ozývalo. Rychtár teda napomenúc mládencov, aby sa slušne zabávali, šiel domov. Otvorí izbu a vidí, že svetlo stiahnuté. Ohlási sa „mati, či spíš?“ Nič, ticho; iba chrápanie malých dietok bolo slyšať.

„Počkajže,“ našadlo p. rychtárovi, „či tá nešla na tanec?“

A skutočne, pani rychtárka aby ešte i zdvier mohla vrátiť svojho „starého,“ chytro uložila deti, stiahla svetlo a zašla si „pod oblok.“ Tak sa ale zahľadela na tanečníkov, že ani nezbadala keď „starý“ 8—10 krokov vedľa nej prešiel, iba keď ju chytil za ruku, spamätala sa kde je.

„Ta-ák, mne zabraňuješ, a sebe si dovoliš? No počkaj —“ takto privítal pán rychtár svoju žienku.

„Veď som si myslela,“ uprávala si šatočku, „a ja len aby si ty...“ smiala sa pani rychtárka.

„Ach nie, myslela, nemyslela, ale chcela oči pást. Dobre, aspoň mi už teraz nebudeš na oči vyhadzovať, že musíš za mnou chodiť. Tu som aj ja po teba, bárs len aj prvý raz za päťadvadsať rokov, no predsa som tu.“

Na to chytil pán rychtár pani rychtárku za ruku a „ber sa domov! Už ti môže aj dosť byť do pol noci — na tanci!“ celkom takým hlasom prihovárал sa pán rychtár svojej žienke, jako to ona zvykla robiť, keď ide vše po svojho starého.

Ženy, čo tiež popod obloky vystávaly už byly skoro zajdené od smiechu, keď sa pán rychtár s pani rychtárkou ruža v ruke vzdialili. *Tajovský.*

CHÝRNIK

**Čteným čitatelem „Krestana“
sme v predošlom čísle poštovú po-
ukážku na zaslanie predplatnej ceny
doposlali. Ponevác mnohí ešte ne-
predplatili na bežiaci polrok, preto
sa to len tých týka.**

S úctou

Vydavateľstvo „Krestana.“

Zdravie svätého Otca. Následkom veľkej horúčnosti posledných dní sv. Otec musel zavreté miestnosti Vatikána zanechať a na letný byt v blízkom okolí sa presťahovať. Zvyklú prácu i tu riadilo koná a vzdor napomínaniu lekára od rána do večera pilno pracuje. Ináč je úplne zdravý.

Jeho Veličenstvo náš kráľ u dánskeho kráľa v Gmundeni. Jeho Veličenstvo 6. t. m. večer odcestoval v sprievode hlavného vojenského asistenta baróna Paara z Ischlu do Gmundenu na osobitnom vlaku. Veľmi okázale ho tam prijali, celé mesto bolo zástavami ozdobené.

Imrich Bende nitriansky biskup odcestoval na 3 týždne do Trenčianských Teplíc. 3-ho tohoto mesiaca vybavoval posviacku bohoslvcov, čo patričné štúdia skončili.

Pohrab kráľa Adalberta (Béla) III. Slávnostné ochránenie ostatkov kráľa Adalberta III. a jeho manželky nebude sa diať na tohoročný sviatok Sv. Štefana, ponevác patričný dôzorca od týchto ostatkov nateraz do Marienbadu na dlhší čas odcestoval, a tak sa to v jaseni stane.

Radosť v kráľovskej rodine. Z Malých-To-polčanov nám zdelujú tú radostnú zprávu, že kráľovskej kniežnej *Auguste*, manželke kráľovského kniežata *Jozefa Augusta* 5. júla pondelok, popoludní o 5. hodine šťastlivo dievča na svet prišlo. Jozef kráľovský knieža a kráľ, akožto dedo a pradedo veľmi sa tešia tejto radostnej udalosti. — I my sa k ným pripojujeme.

Premávka rychlíkov (šnelcugov). Minister kupectva nariadil následkom zakročenia arciknieža-primasa, aby rýchliky čísla 105. a 106. pozatým znovu zostali stáť v Párkán — Nane. Budapešť — ostrihomské vicinálne vlaky čísla 4105. a 4106. aby tiež zostaly stáť, to minister kupectva samotak nariadi.

Smrť skrz oheň na vlaku. Strašné nebezpečenstvo sa prihodilo na bari-brindiskej železničnej čiare. V jednom vozni vybuchol gáz (plyn), vozeň sa chytil a od neho ostatné. Celý vlak začal plameňom horeť, cestujúci mnohí povyskakovali, ale mnohí zhoreli, pokiaľ vlak zastavili. Poštový vozeň, kde boli listy a peniaze, zachránili.

Opatrovňa detí „Františka-Jozefa.“ Minulú nedelu odovzdali verejnosti v Zebege nevenovanú novú opatrovňu pre deti, ktorá počas pokoja za bydlu deti cez prázdniny, v čas vojny ale pre „Spolok Červeného kríža“ upotrebená bude. Veľmi pohoršlivé je, že sa to bez cirkevného obradu dialo. Znak času!

Urazenie immunity Štefana Rakovszkého. Ako z predošlého čísla »Kreštana« známo, prešporský kráľ. sedria odsúdila pre jedon článok v „Pressburger Tagblatt“-u uverejnený Štefana Rakovszkého. Pôvodina tohto článku vyšla v maďarskom časopise „Alkotmány“, v nemeckom to bol len preklad. Teraz Rakovszky žiada, aby sa tento výrok zrušil, pretože on je len za pôvodný článok zodpovedný a nie za preklad, a potom ho snemovňa nevydala, on posial požíva ešte immunity, tojest súd ho nesmie za toto citovať a nad ným súdiť, pokiaľ to snemovňa nepozolí. Teraz je celá táto vec v Budapešti pri patričnom snemovnom výbore a to po tieto dni vybavili, že ho vydajú.

Škodlivé počasie. Po tieto dni veľké počasné nehody zastihly skoro celú krajinu. Na mnohých miestach všetká tohoročná úroda je spustošená. Niekde, ako vo Veľkej Kaniži, stromy i s koreňom víchor povytřhal a cez ulice ani prejsť nebolo možno skrze spádnutého mnoho ľadovca. Najmä veľké škody utrpely hornie kraje, Orava, Liptov, Trenčín a Zvolen.

Čo sa stalo v Trnave? Pán Štefan Kristófi z Trnavy nám toto píše: „Už máme aj našu „ľudovú banku,“ za ktorú nás tak prenasledujú a špinia a zlostníci si už nevedia previesť. Tabulu ľudovej banky nám zaliečili s tintou, a už sme aj všeliaké ťažkosti pretrpeli pri ablegátskej voľbe, a povčil nevieme, čo sa stalo, nikto sa nás nesmiťuje načárať na ten papier.“ — My by sme všetko uverejnili, keby toho len viacej bolo.

Pomník Gabrielovi Barošovi ešte tohto roku v Budapešti postavia. Spodok už začali stavať a tento týždeň ho dokonajú. Pomník, ktorý Anton Szécsi osnoval, je už v lejárni i s ostatnými pobočnými figúrami.

Nový kostol v Leopoldove, v Budapešti budú stavať židia. Túto čiastku mesta budú volať napozatým Sv. Štefanské mesto a baziliku v ňom chrávom Sv. Štefana.

Dvanásť prstové dievča je teraz v Budapešti, kde si chce dať ruku operovať a zvyšné prsty odrezať. Má i snúbencia, ktorého veľmi ľubí, ale ono len vtedy chce ísť zaňho, jestli sa tá operácia podarí a bude mať rúčky bez zvyšných prstov.

Nové pušky. Spoločná vojenská vláda uzavrela, že vojsko dostane nové pušky. Zas nové, veľké výdavky!

Obrátenie jedného socialdemokrata. Z talianskeho mestečka *Frascati* zdeľujú, že Peter *Baldetti*

chýrečný socialistický vodca, ktorý bol pre búrenie 3 roky zavretý, do radu žobrajúcich reholníkov vstúpil. Pred par rokmi ešte ohnivo bránil socialistické nauky, raz i proti jednému kazateľovi, čo o blúdoch socializmu kázal, veľmi grobiansky v novinách odpovedal a vyzval ho na ústny súboj. Teraz je v Barcelone ako almužnu sbierajúci reholník. V Taliansku sa tomuto prípadu nemálo divia.

Svrbí ich koža. Židia v Haliči slátali jakýsi divadelný kus na potupu Pána Ježiša Krista a chceli ho hrať vo Lvove; ale predstavenstvo hru zakazalo. Odišli s tým krámom do Černovice (Bukovina); ale i tu učinilo predstavenstvo podobne. Jako „Germania“ sa dozvedá, chcjú s tou brizganinou prísť do židovskoliberalného Uhorska a predstaví ju v Munkáči. Uvidíme, ako sa k tomu zachová tamné predstavenstvo!

Židov bijú. V Tarnove sa povadil jeden vojak od 27. regimentu pechoty so synom jedného krčmára, žid mu vzal bajonett a poranil ho s ným, lebo mu dáku maličkosť zaplatiť nechcel. Kamaráti vojaka potom znepokojovali každého tade idúceho žida. Výstupy sa opakovali. Napadli žinagóga a krčmu, kde sa zvada strhla, srútili. Jedného žida zabili, druhého zase ťažko poranili.

Milost Mikulášovi Barthovi. Pre tohto novinkára, ktorého pre politický článok v novinkách uverejnený odsúdili, teraz po celej krajine na hárkoch podpisy sbierajú, ktoré sa pripojá k prosbe, jeho prepustenie od kráľa pýtajúcej. Veľmi mnohí podpísali už tieto hárkky, najmä ženské. Je to potešiteľné, lebo menovaný Mikuláš Bartha je tuho kresfanský novinkár.

Arciknieža Jozef čestný doktor. Kľužská universita mala zriedkavú slavnosť, 6. júla totižto dostal tam arciknieža Jozef doktorskú diplomu, za jeho spisovateľské zásluhy. Mesto ho veľmi slávnostne vívalo.

Zmiznutá rakúsko-uhorská lod. Pekne vystavená rak-uhorská plachtová lod „Redgau“ 26. mar. z Bordóva do Ameriky sa pohla. Odtedy sa celkom ztratila, pretože na patričné miesto Shipisland posavad nedošla. Bolo na nej 18 ľudí, tí teda isto zahynuli.

Zastavenie práce. Budúcu nedelu v Bpešti asi 20-tisíc robotníkov v tehliarňach chcú zastaviť prácu. Na dvoch miestach držali shromaždenie a uzavreli, že prv roboty neprevezmú, dokiaľ im prácu dajúci žiadané podmienky nespĺnia. — Na Dolnej zemi pri žatve tiež na viac miestach zastavili prácu, žiadajú zvýšenie platu. Socialistickí buriči stále rozširujú svoje vyzváanie, aby robotníci zastavili prácu. Žatva sa koná pri prítomnosti žandárov a vojska. Minister kupectva 4500 iných robotníkov drží pri ruke v Mezöhegyesi na ten pád, jestli by tamejší ženci do roboty ísť nechceli. Plat dostávajú i títo poslední. Nuž, keby tento plat tamejším robotníkom dali, doista by ich uspokojili a vec by sa dala takto i bez žandárov a pušného prachu riešiť.

Čo jedom ľudí trávilý, v Hód-Mezővásárhelu, proti tím ešte vždy trvá súdobné vyšetrovanie.

Chýrečný požiar v Domaniži. Barón *Kloch* tým odôvodňoval svoje bezprávne nariadenia pri žilinskej voľbe, že ľudová strana v svojej strašnej vzbúrenosti i podpaľáčstva sa chytá. Odvolával sa potom na jedon požiar, čo borovičkovú pálenicu v Domaniži zpusťošil. Dľa br. *Klocha* musil to dáky »divý« ľudák

spáchať. Teraz sa dozvedáme, že veci ináč stoja a že to vlastne majitelia tej pálenice bratia Zelenkovci museli spáchať, ktorých už aj žandári odviekli do Povážskej Bystrice k vyšetrovajúcejmu súdu. Na stopu tejto veci tak prišli, že poisťujúca spoločnosť »Adria« nechcela im žiadaných 44 tisíc zl. vyplatiť. Oni ju zažalovali. Spoločnosť potom vyhadavala tie knihy, čo *udajne* Zelenkovcom zhorely, avšak pri vyšetrovaní v dome švagra Zelenkovcov u povážsko-bystrického Spitzera prišli na stopu falše a teraz tí páni trestu nemynú. — Predsa sú tí »diví« ľudáci nie takí bezbožní, ako by to chceli daktorí liberali mať.

Kráľovské dievča malotopolčianske. Prvý navštívovateľ u novonarodeného kráľovského dievčata, malej vnučky kráľ. kniežata. Jozefa bola stará matka: kráľovská kniežna Gizella. Kráľovská kniežna Augusta sa celkom dobre cíti, malé dievča je úplne vyvinuté a celkom zdravé.

Letné sdržovanie kráľovského páru. Jejich Veličenstva kráľ a kráľovná sú teraz vo Viedni. Kráľovná sa bude za dlhší čas v Lainzkom kaštieli sdržovať. Kráľ zostane dľa doterajšieho ustálenia jeden týždeň vo Viedni, potom sa zase do Ischlu navráti.

Výlet do Budapešti. Jeden segedínsky špitálsky pisár sľubil svojim dvom príbuzným, že im zaplatí železnicu do Budapešti. Tí sa tomu nemalo radovali. Vskutku si aj vysadli spolu i s ným na vlak do osobitného oddielu, avšak nápadne im to bolo, že železniční sluhovia stále na nich pozerajú a jakosi ich futujú. Milý pisár totižto vymenil im železničnú karotku do oddielu pre tichých bláznov. Keď si už Budapešť opozreli a domov zpät išli, zase to isté urobil. Týchto to strašne hnevalo, že sa svet na nich tak diví a ich futuje. Spýtali sa milého pisára, prečo sa ľudia na nich tak divia. Ticho! — vetil chladnokrevne pisár — vy ste teraz tichí blázni, preto tu sedíte. Boli by ste videli, ako sa na tieto slová zľaknúli. On im pravda potom vysvetlil, prečo cestujú medzi tichými bláznoma — lebo nemá peňazí. Zato ale boli ticho, lebo sa báli, že nemajú peňazí, keď by pisára skrz toto udali, že ich vlak domov nedovezie. Až v Segedíne doma to vyjavili.

Zbojníci v kláštore. V Misticí v kláštore po tieto dni akási zbojníci strašnú krádež spáchali. Vlámal sa cez mreže v noci do kláštora kvardiana spiacého sviazali a 635 zl. čo bolo na reparáciu kostola nasbierané i viac listín odniesli. Na šramot sa prebudil jeden rehoľník, avšak ich už chytiť nemohli, boli preč.

DOPISY.

Velké-Topolčany.

Velavážený pán Redaktor!

Do včulku sme ešte ništ nečítali o našom mestečku v »Kreštan«-ovi, a veď mi ho usilovne a s radosťou čítame a čítali by sme ho ešte radšie, keď by sme niekedy aj o našich veciach v ňom našli. S vašim láskavým dovolením budem tak smelí a s času na čas predostrem naším drahým Slovákom tie veci, ktoré mi na srdci ležia a pre ktoré veci všetci krešfiansko smýšľajúci ľudia s nami útrpnosť mať a za nás sa vrelo modliť budú.

Velké-Topolčany sú mestečko priemyselné; obyvatelia sú väčším dielom remeselníci a kupci; z nášho mestečka sa rozváža dôrobok remeselnícky všetkého druhu a zásoba potravná skoro do 30 obcí, až nerátame väčšie výleti remeselníkov. Čítajúc to že tu u nás mnoho kupcov býva žiadon sa z čitateľov »Kreštana« nad tým čudovať nebude, keď poviem že vo Velkých Topolčanoch tiež židia panujú jako po celej ubohej našej krajine, ale nie len svojím nekresťanským liberalným zmýšľaním ale aj svojím majetkom, veď v našom mestečku býva medzi 2800 katolíkmí a pár prot. ev. 1800 židov a k tomu ešte majú všetko kupectvo v svojích nad britvy lepšie holiacích užerníckych rukách.

Väčší podzemok v našom chotári málo kto iný má než žid, domi v peknejších miestach mestečka prislúchajú tiež len židom. Okolo nášho pekného kostola máme priestranný z každého boku zastavaný rynek, je tých domov na rynku vyše 40, z týchto je ale len 6, hovor šesť v rukách kresťanských a veď pred pár rokmi nebolo to tak.

»Remeslo má zlaté dno« hovorili naši otcovia a mali pravdu, lebo mnohí keď ešte dobre išlo remeslo a keď sa ešte P. Boha pridržali s gazdovými pre svoje dietky, i pekný groš a spravili z remeselníkov »pánov mešťanov« — znamenite. Včuľ ale bohužiaľ nezbyvá nám mnohému iné len titul, ale pýchy na ulici a v spoločnosti z dedinármi tolko, žeby sme s nej aj tomu bohatému — nech sa prepadne — požičať mohli, odpustiť svojmu hnevnikovi smeriť sa s ním nech je to brat, alebo sestra, ani keďby mňa to moje dušné spasenie koštovalo, nie a nie, kto nás pozna nech povie, že neni tak. Prikázanie Božie a cirkevné zachovať dávno sme sa odučili od liberálov a spolumešťanov židov, na dobré spisi vynaložiť pár grošov nenie možná, ale obroce kupovať aj za 10 zl., v ktorých pod ukrižovaným Spasiteľom všelijaké kalamajky vyhráva jakýsi verklik na to sme, veď s tým ukážeme dedinárovi, keď k nám príjde, že dáme voľačo na okrasu nášho príbytku, bárs aj naše vedomosti sú v mnohom menšie, než jeho, náš duch tupší od jeho, lebo on má doma azda aj celú kružnicu. Remeslo upáda, tie pekelné fabriky ho ťutlácajú, my ale miesto toho, aby sme pomerne skromne, múdro, sporivo, nehovorím skúpo žili, miesto čoby sme sa tým silnejšie náboženstva mali chytiť a držať prikázy Božské a cirkevné praskneme často kopitom o zem a ideme našu zúfalosť dajakou naničhodnou zábavou kartami alebo pitím zahnať. Neni div tedy že s pomocou našej lenivosti židia sa tak dobre cítia, že si neďaleko nášho milostného kostola svoju modlitebnicu stavajú (sinagógy). O tejto modlitebnici a o jej začiatkoch až dovolíte p. redaktor na budúce niečo prehovorím.

Chomút.

Z Tekovskej stolice.

Velactená Redakcia!

Srdečné pozdravenie od všetkých tu veriacich občanov Čerenianskych. Od dávna už očakávame niečo od našej obci a od našich čitateľov „Krešťana“, že sa voľakotý opováži udať naše ponosy. Ale nikto ešte nepredložil, jak krásna kompánia liberálov sa v čerenianskej obci nachodí a kam chce ľud spravедlivý kresťanský doviesť, hár sú aj oni rodení kresťania. V čas ablegátskych volieb vieru za peniaze a za pálenku židom predali. A jakými nečestnými spôsobami zapovrhovali nášho Spasiteľa Ježiša Krista a jeho vieru! Jaké nečisté mysle v svete povzbudzovali a zvädzali — ale všetko bolo ich namáhanie darobné. Ništ sa im nepodarilo zviesť, poneváž ľud bol silno presvedčený o pravej viere Krista Pána. Všetko nasledovalo pokroky ľudovej strany, len 7 sa najšli takí začiernení ľudia, čo sú neni hodní v tej obci bývať. Tak podávam všetkým pravým čitateľom „Krešťana“, jak krásna kompánia je v našej čerenianskej obci. Sú to švarní šuhajci. Komandant tej liberálnej kompánie je ten pekny kudlatý psíček, ktorý štekal do celej obci, ale jeho štekot bol márný, lebo vybrechal. Jeho úradná moc sa pri obecnej kasi slabou dokázala. Druhý panák je tu známy lizáček, ktorý z jeho nestidatou chorobou všetky čerenianske potoky zašpinil. Tretí jesto veľmi čistotný človek, lebo každé smetíšte krčiem zná s kúskom cigariet očistiť, aby mal do jeho čistej hubičky založiť a cuclať. Štvrtý jesto známa chvalitebná lištička, ktorá chce každého ctihodného občana z jeho cigánskou neumitou hubou ošialiť. A tí ostatní, to sú tí „hodní“ kresťania, ktorí Krista Pána po druhé križujú, najväčší zapierač viery je ten morálny významný Čerenianský kupec, ktorý po dedinách, po mestách chodí, a s jeho neumitou hubou každého cteného človeka posudzuje, a o jeho hodnotách sa pred svetom chvasta a chváli a v ničom pravdy nemá, ani mu žiaden neverí.

Tak upozorňujeme v etkých čitateľov a verných kresťanov s našich čerenianskych občanov, nech sa takýchto liberálnich podlizačných líšiek chránia a nech dajú aj svojim dieťkam naučenia, aby sa od tých liškavo-liberálnich ľudí nezamazali. Ešte niečo o obecnej rychtárskej voľbe. Chvála Pánu Bohu voľbu sme podľa zákona pri pokoji previedli. Vyyolili sme si všetok nový úrad z ľudovej strany. Žiadneho liberála sme si do úradu nevyvolili, lebo tí liberálni úradníci našu občiansku kasu na mizinu priviedli, a preto sme ich aj s úradu odstránili a vyhnali. J. H.

Vyobrazenie.

Veľké, tlsté zviera, s tlamou ako vráta, vždy v močiaroch spáva, vrýva sa do blata. Sta sviňa nečistô — vodný kôň sa volá, no ešte nejazdil nik na ňom do poľa! A veru je silné, uviezlo by veľa, keby sa mu hlava v chomút skrčiť chcela. Afrika mu vlasťou, kúpavá sa v Níle, nie sú mu ver' kraje Európy milé. Bolo už i v Pešti, v zverinci zavreté; bolo mu tu dobre: našli ho zdochnuté. Stálo veľmi málo, 7 tisíc zlatých: čože je to pre nás, pre pánov bohatých?

ODKAZY REDAKCIE.

Trenč. Makov. List sme písali; aj ten istý pán Vám bude písať. — M. Chmelár, Trnava. Veď to každá spoločnosť vyplatíť musí; také veci patria medzi oznamy. — Jani, učiteľ. Keď pošlete celý ten cyklus, len vtedy môžeme sa vysloviť. — D. P. J. S. Pekelník. Do 1. júla bolo predplatené. — Št. K., Trnava. My sme od Vás len ten list dostali, o ktorom je reč v tomto čísle; z toho vidno, že my rád prijímame dopisy z tade. — Do Holiču, Spiša a Oravy. Redakcia za inseráty neni zodpovedná. Jej zodpovednosť trvá len dotiaľ, kde je zodpovedný redaktor podpísaný. — Veru by ste nám dali roboty, keby sme my všetky kopy, súkna, zázračné kvapky, husle, plošticovú tinktúru a prášok proti švábom vyzkúmať museli a za ne zodpovední boli. — Sluhovia. Szempcz. Váš dopis sme dostali, len že prišiel neskoro do prítomného čísla; odpište nám ešte ráz vaše mená. — F. M. Neslušá. S vďakom; list neskoro prišiel. — J. Lopota Žebegne v Zemplínskom. Keď máte tú kartu, kde vám to sľubuje, musí vám osly poslať. — J. D., Rovne. Dostali sme. — J. T. Bazin. Oznámte dúchovnému úradu. — Mnohý m. Cenník ide; Sústredný sklad je: IX. Ferenczkörút 10. — Na koho dopis tu nieto odpoveď, toho list na tej »milej« pošte sa stratil.

P. P., Bojnice. V budúcom čísle. — J. J., Bistričanie. Ten spis vyšiel v uhorskej a nemeckej reči; po slovensky ešte len teraz budú ho tlačíť. — Domnový, Sv. Anton. Ďakujeme; v budúcom čísle. — Ch. — Ch. Vel. Topolčany. Vitajte. — Mnohý m. Pošta nám všelijakým spôsobom listy zdržiava; tak listy od 30. júna a 1. júla sme len 7. júla dostali! My sa ešte tešíme, že sme ich predsa dostali. My sa ešte tešíme, že sme ich predsa dostali. Tak to robia aj sústrednému sklanu.

Vrele prosíme ctených spolupracovateľov a dopisovateľov „Krešťana“, aby ráčili dopisy v nedeľu alebo pondelok poslať, ináč nemôžeme ich uverejniť v najbližšom čísle.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korespondentnej karte nepýta druhé, lebo to je uncovanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne cn. To je povinný učiniť každý pošťový úradník úplne za darmo. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u pošťovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osoh, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Obchodné zprávy.

1. Zboží: Pšenica 7.50—8.15 zl. Raž 6.45—6.50 zl. Jačmeň na krm 4.40—4.50 zl. do pálenic 5.80—5.80 zl. na várku 6.50—8.00. Oves: 5.80—6.30. Kukurica: 3.45—3.60. Proso: 5.85—5.75. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 08.75—09.50. Koprňopné semeno: 08.55—09.00.

3. Strova: Veľká biela fízula 7.00—7.20; tmavá 8.00—8.40 okruhlá: 7.00—7.30., tarkavá 6.00—6.40. Šošovica 10.00.28 00. Hrach 8.50—13.00. Čistý 13.50—20.00 zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 23—24. Burgyňa 1.80—2.00. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petržel: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.30—2.80. Slama. Na postielanie: 1.30—1.45. Žup 1.50—1.65.

6. Siatie: Červená datelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jarní ľadník 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 828 hospodárskych volov; 504 dojných kráv. Následovné boly ceny Výborná pára volov do jarma do 300—340 zl. Dojné kravy: za jeden kus 080—080 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 1019 kusov oviec. Ceny: 12.50—15. zl. za páru, a 14—15 kr. za živý kilo. Sviňský trh: za kilogram 14—17. V salašoch 0000 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 28—30 zl. Vosk 164—165. Vajca 40—50. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 mc. Slanina 50.00—51.50, udená 55—00.56 zl.

9. Remeň funtový od 152—185 kl. tercy 135—156.

10. Kraviny vrázkované 165—175.

11. Tefaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

12. Tefaciny najl. viksovky 420—440, stredné 350—365 ažené a vrázkované 330—340, blysk. remeň najlepši 150—155 drsné listy 165—170.

Rozmary a žarty.

V kaviarni. I. Pán: Ale povedzte mi, pane môj, čo sa to s vami porobilo, že vy dnes čiernú kávu pijete, kdežto indy vždy len bielu kávu si rozkazujete?

II. Pán: Viete, zomrela mi tof testiná, nuž chcem smútiť za ňou!

Velkomestská úprava. — Ale, prosím ich, nevedeli by mi povedať kde je tu tá Rozmaringová ulica?

— Len nech idú rovno, a potom kde je treba, tam sa obrať v lavo a keď prídu ku rohu tam zas vpravo idú a keď potom prídu do takej ulice, kde je po domoch napísane *Rozmaringová ulica*, nuž to bude ona!

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

Pánom Holičanom a obyvateľom na tom vidieku vrele odporúčame oznam pána ml. Löbla na prečítanie a prosíme, aby aj tým, ktorí nie sú predplatiteľmi, ten oznam na prečítanie ukázali, že by aj tí o tom sa dozvedeli.

Veľbným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetké cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú a hneď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianskych spolkov a knížočky spláčováce.

Kus týchto 12 stranových knížočiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné Odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme veľbných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.

Ct. p. Holičani a spoluobčania!

Kdo chce byť dobre a lacno poistení, kdo chce byť toho istý, že v páde škody bude mu náhrada

u úplnej summe bez krajciara srážky
vyplatená, ten nech sa dá poistiť len

u mladého pána LÖBLA v Holiči.

Ktorý páni roľníci, ktorý v lany skrze pána Fertiga sa poistiť nechali o to žiadám, *aby ďalej u Hechta neplatily* a čím skorej skrze prepis ku mne prišli.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VYLUČNE
LEN VYDAVATEĽSTVO

„KREŠTANA“

PRIJIMA.

Papier makulatúrový

je k dostaniu u nás; metrický cent
stoí 6 zl. 50 kr.

RETAY a BENEDEK

PREDTÝM

KRISZTA A JEHO SPOLOČNÍK,

dielňa omšových šatov, cirkev. náradí, zástav a spolkových praporov.

V BUDAPEŠTI, IV. Lipót-utca číslo 21.

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojného pána kaločského arcibiskupa Juraja Császku a

— „BUDAPEŠŤANSKÉHO OLTÁRNEHO“ —
spolku.

Odporúčajú svoj hojne nastrojený sklad, menovite:

Omšové šaty, kostolné prapory, hasičské, školské, spolkové pohrabné, remeselnícko-spevove-spolkové zástavy, Monštrancie, kalichy, ciboria, kríže, kadidlá, oltárové lampy, sviečne, ligotavé sviečne, sochy vo veľkom výbere. Prijmeme i maľovanie štaciových obrazov, svätých obrázkov, oltáre, mariánske tróny, Kristové hroby a kazateľnice podľa jakéhokolvek kresu umelecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové krížiky, kríže na pút vo veľkom výbere sú na našom sklade.

Na žiadosť ochotne posielame bez poplatku, soznamy ceny, príhodne vzory.